

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Szlavisztika Műhely

Tölgyesi Tamás

Lexikális germanizmusok a mai cseh nyelvben

Kontaktlingvisztikai PhD értekezés

Tézisek

Piliscsaba

2009

A Nyelvtudományi Doktori Iskola vezetője:
Dr. É. Kiss Katalin, egyetemi tanár (PPKE)

A Szlavisztika Műhely vezetője:
Dr. Käfer István, egyetemi docens (PPKE)

Témavezető:
Dr. Antonín Vašek, egyetemi tanár (PPKE, Masarykova univerzita)

Külső opponens:
Dr. Josef Jodas, egyetemi docens (Univerzita Palackého)

Belső opponens:
Dr. Pilecky Marcell, egyetemi adjunktus (PPKE)

A Bizottság elnöke:
Dr. Žilka Tibor, egyetemi tanár (PPKE, Univerzita Konštantína Filozófa)

A Bizottság külső tagja:
Dr. Božena Bednaříková, egyetemi adjunktus (Univerzita Palackého)

A Bizottság belső tagja:
Dr. Vörös István, egyetemi docens (PPKE)

A Bizottság titkára:
Dr. Ábrahám Barna, egyetemi adjunktus (PPKE)

Tartalom

1. A kutatás előzményei, problémafelvetés.....	4
2. A követett módszertan.....	7
2.1 A korpuszelemzés módszertana.....	7
2.2 A szociolingvisztikai kutatás módszertana.....	7
3. Új eredmények.....	9
3.1 Angol és német jövevényszavak konkurálása.....	9
3.2 Lexikális germanizmusok stilisztikai rétegződése.....	10
3.3 Változások a szavak érzelmi színezetében.....	11
3.4 Régiesszavak fennmaradása.....	11
3.5 Szavak kihalása.....	12
4. A témában végzett publikációs tevékenység.....	13
Rövidítések és jelek.....	15

1. A kutatás előzményei, problémafelvetés

A nyelvi rendszerek között fennálló kapcsolatnak három alapvető típusa van: genetikai, tipológiai és areális. A történeti-összehasonlító nyelvtudomány diakrón aspektusból vizsgál genetikailag rokon nyelveket, míg a kontrasztív avagy konfrontatív nyelvészet szinkrón szemszögből kutat genetikailag rokon, ill. nem rokon nyelveket egyaránt. A *kontaktlingvisztika* a nyelvtudomány azon sajátos irányzata, mely két vagy több nyelvi rendszer közötti kölcsönös kontaktusok körülményeit, természetét és következményeit vizsgálja.¹ Az interlingvális kapcsolatok elsősorban nemzetek együttéléséből fakadnak. A kontaktusban részt vevő nyelvek kölcsönös hatása különböző nyelvi – fonológiai², morfológiai, szintaktikai és lexikális-szemantikai – szinteken fejtődik ki, melyek közül az utóbbi a legflexibilisebb.

A cseh-német nyelvi kontaktusokról³, a cseh-német kétnyelvűségről⁴ és a cseh nyelvben fellelhető német jövevényszavakról számos tudományos munka látott napvilágot cseh és külföldi szerzők tollából egyaránt.

¹ Vašek, A.: Kontaktová lingvistika a její perspektivy. *Češtinář* 7, 1996-97, 13-21., 33-44.

² Skalička, V.: Zur mitteleuropäischen Phonologie. *Časopis pro moderní filologii* 21, 1935, 151-154.

³ Havránek, B.: Die sprachlichen Beziehungen zwischen dem Tschechischen und Deutschen. In: *Deutsch-tschechische Beziehungen im Bereich der Sprache und Kultur. Aufsätze und Studien I.* Eds. B. Havránek – R. Fischer. Akademie-Verlag, Berlin 1965, 15-19.

Lamprecht, A.: Zur Frage der tschechisch-deutschen Sprachkonvergenz. In: *Deutsch-tschechische Beziehungen im Bereich der Sprache und Kultur. Aufsätze und Studien I.* Eds. B. Havránek – R. Fischer. Akademie-Verlag, Berlin 1965, 29-33.

Povejšil, J.: K česko-německému jazykovému kontaktu. *Časopis pro moderní filologii* 76, 1994, 101-108.

Šlosar, D.: Česko-německé jazykové kontakty. In: *Češi a Němci. Dějiny – kultura – politika.* Eds. W. Koschmal – M. Nekula – J. Rogall. Paseka, Praha 2002, 105-109.

⁴ Trost, P.: Deutsch-tschechische Zweisprachigkeit. In: *Deutsch-tschechische Beziehungen im Bereich der Sprache und Kultur. Aufsätze und Studien I.* Eds. B. Havránek – R. Fischer. Akademie-Verlag, Berlin 1965, 21-28.

Skála, E.: Vznik a vývoj česko-německého bilingvismu. *Slovo a slovesnost* 38, 1977, 197-207.

Nekula, M.: Česko-německý bilingvismus. In: *Češi a Němci. Dějiny – kultura – politika.* Eds. W. Koschmal – M. Nekula – J. Rogall. Paseka, Praha 2002, 152-158.

A. Mayer *Német jövevényszavak a cseh nyelvben*⁵ több mint 900 germanizmust közöl. Bohemisták körében ismertek J. Holub – F. Kopečný⁶, V. Machek⁷, J. Holub – S. Lyer⁸ és J. Rejzek⁹ etimológiai szótárai, melyek természetesen csupán egy részét tárgyalják a cseh nyelvben található német jövevényszavaknak. V. Machek szótárából 1200 germanizmust gyűjtöttem ki. A cseh nyelv nem irodalmi rétegeiben található német jövevényszavak gazdag gyűjteményét tartalmazza *A cseh köznyelv vázlat*a fejezet P. Sgall és J. Hronek *Cseh nyelv szépírtetés nélkül* című könyvében¹⁰, *A cseh nyelv piszkozatfüzete, a nem konvencionális cseh nyelv szótára*¹¹ P. Ouředníktől és *A nem irodalmi cseh nyelv szótára*¹², melyet a J. Hugo által vezetett szerzői kollektíva állított össze.

2004-ben látott napvilágot a bécsi szlavista, S. M. Newerkla, német-cseh-szlovák nyelvi kontaktusokat részletesen tárgyaló szótára¹³, mely több mint 3500 kifejezést tartalmaz. Általánosságban elmondható, hogy a szerzőnek sikerült meghatározni a vizsgált szavak eredetét és történelmi fejlődését. A germanizmusok különböző nyelvekben betöltött aktuális szerepéről közölt információi azonban nem mindenütt tűnnek hitelesnek. Régiesnek tartja például a cs. *kšeft* ‘üzlet’ < baj. *kšeft* (úfn. *Geschäft*), a szlk. *komando* ‘speciális feladatokat ellátó katonai egység’ < úfn. *Kommando* és a magy.

⁵ Mayer, A.: *Die deutschen Lehnwörter im Tschechischen*. Forschungen zur Sudetendeutschen Heimatkunde. Verlag Gebrüder Stiepel, Reichenberg 1927.

⁶ Holub, J. – Kopečný, F.: *Etymologický slovník jazyka českého*. Státní nakladatelství učebnic, Praha 1952.

⁷ Machek, V.: *Etymologický slovník jazyka českého*. Academia, Praha 1971.

⁸ Holub, J. – Lyer, S.: *Stručný etymologický slovník jazyka českého*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1978.

⁹ Rejzek, J.: *Český etymologický slovník*. Leda, Praha 2001.

¹⁰ Sgall, P. – Hronek, J.: *Čeština bez příkras*. Nakladatelství H & H, Praha 1992.

¹¹ Ouředník, P.: *Šmírbuch jazyka českého. Slovník nekonvenční češtiny*. Paseka, Praha 2005.

¹² Hugo, J. (et al.): *Slovník nespisovné češtiny*. Maxdorf, Praha 2006.

¹³ Newerkla, S. M.: *Sprachkontakte Deutsch – Tschechisch – Slowakisch. Wörterbuch der deutschen Lehnwörter im Tschechischen und Slowakischen: historische Entwicklung, Beleglage, bisherige und neue Deutungen*. Schriften über Sprachen und Texte 7. Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main 2004.

szóda < úfn. *Soda* szavakat, melyek nyelveinkben manapság nagyon is frekvenciáltak. Ezzel szemben sehogy sem jelöli az említett nyelvekben napjainkban többé-kevésbé archaikus (elsősorban katonai) jövevényszavakat, mint például a cs. *profous* ‘(katonai) börtönőr’ < korai úfn. *profos*, a szlk. *regrút* ‘újonc’ < úfn. *Rekrut* és a magy. *oficér* ‘tiszt’ < úfn. *Offizier*.

Az említett szótárakból alapos kritikai elemzés után egy több mint 2000 lexikális germanizmust tartalmazó jegyzéket állítottam össze. Lexikális germanizmusok alatt a cseh nyelvben található összes olyan szót értem, mely a múltban a német nemzeti nyelvből lett átvéve. Tehát nem csupán azokkal a kifejezésekkel foglalkozom, amelyeknek német etimónja van, mint pl. a cs. *machr* ‘szakember’ < úfn. *Macher*, hanem azokkal is, amelyek a csehbe más nyelvekből német közvetítéssel lettek átvéve, pl. cs. *kádr* ‘káder’ < úfn. *Kader* < fr. *cadre* < sp. *quadro* < lat. *quadrus*. Közlöm a cseh nyelvbe teljes mértékben integrálódott kifejezéseket is, mint pl. cs. *hejtman* ‘százados’, ‘járásí főnök’ < korai úfn. *heuptman*, *hauptman*, cs. *knedlík* ‘knédli’ < korai úfn. *knödel*, cs. *policajt* ‘rendőr’ < úfn. *Polizei* ‘rendőrség’, hiszen nyelvtörténeti szempontból ezek is a németből kölcsönzött szavak.

A vizsgált germanizmusok létezését, gyakoriságát, kontextualitását és esetleges jelentésváltozását az írott cseh nyelvben a SYN2005 korpusz segítségével állapítottam meg.

A kiválasztott germanizmusok társadalmi rétegződését a mai beszélt cseh nyelvben közvetlen terepmunkával vizsgáltam anyanyelvi cseh beszélők körében, Prágában, Brünnben, Olmützben, továbbá Rýmařovban, Šumvaldban, Valašské Meziříčiben és Kyjovban.

Disszertációm célja annak megállapítása, hogy a lexikális germanizmusok miként működnek a mai cseh nyelvi környezetben, ill. a jövőben mely fejlődési tendenciáik várhatóak az új európai szituációban.

2. A követett módszertan

2.1 A korpuszelemzés módszertana

A SYN2005 korpusz segítségével megállapítottam minden egyes német jövevényszónak a létezését, gyakoriságát, kontextualitását és esetleges jelentésváltozását, melyet V. Machek és S. M. Newerkla szótárában találtam. A korpuszban csupán kis betűvel kezdődő szavakat kerestem, hogy a statisztikai adatokban ne szerepeljenek olyan tulajdonnevek, mint pl. az *Archa* ‘bárka’ nevezetű prágai színház, a *Blok* ‘blokk’ nevet viselő brünni kiadó és a *Flek* ‘folt’ vagy a *Hambálek* ‘gerenda’ családnevek. Az óriási terjedelmű szövegtörzsből minden egyes megtalált germanizmushoz gondosan olyan mondatot választottam, amely a legjobban tükrözi annak jelentését. Az idézetek után megtalálható a forrás, a korpusz szerinti identifikációs szám, az adott germanizmus gyakorisága, ill. a belőle képzett melléknév. A főnevek szótári alakját közlöm, kicsinyítőképzős formáját csupán abban az esetben, ha a cseh nyelvben már nem létezik a németből átvett eredeti alak, pl. cs. *flaška* ‘flaska, üveg’ < † *flaše* < kfn. *flasche* (úfn. *Flasche*), cs. *šlofik* ‘szunyóka’ < † *šlof* < ném. nyj. *šlof*, *šlōf* (úfn. *Schlaf* ‘alvás’). Nem tüntetem fel a férfiakat jelölő nevek női megfelelőit, pl. *maklěrka* < *maklěr* ‘alkusz’ < úfn. *Makler*. A poliszémikus szavakat különböző jelentéseikben szerepeltetem. Olyan főneveknél, ahol a pontos előfordulás meghatározását homonímia akadályozza, pl. *los* ‘rénszarvas’ vs. *los* ‘sorsolás’, ‘lottószelvény’ < kfn. *лос* (úfn. *Los*), ott csupán a minimális számot adom meg.

2.2 A szociolingvisztikai kutatás módszertana

Az első kutatásomat 2004-ben valósítottam meg anyanyelvi cseh beszélők körében Kyjovban, Rýmařovban és Šumvaldban. Második terepmunkámat

három évvel később végeztem el Prágában, Brtűnnben és Valašské Meziříčiben.

A kutatást egyedül, kizárólag a szociolingvisztika tudományos metodológiája alapján végeztem: egy kutató, egy reszpondens. A jövevényszavak fejlődési tendenciáinak megítélése érdekében szociolingvisztikai vizsgálatomat egy-egy családon belül mindig három különböző generációra applikáltam: 1. fiatal generáció (30 éves korig), 2. középső generáció (60 éves korig), 3. idős generáció (60 éves kor felett). A kutatás legfiatalabb alanya most 16, legidősebb résztvevője pedig 80 éves. A vizsgálatba egyaránt bevontam férfiakat és nőket, alap-, közép-, ill. felsőfokú végzettséggel.

A reszpondensek kikérdezése előtt mindig szabadon társalogtam velük, hogy informális kommunikációt alakítsak ki. Ezen igyekezetem sikerét bizonyítja, hogy a beszélgetés kutatási részében az informátorok gyakran a szavak nem irodalmi alakjait használták, lexikális szempontból pedig családiás vagy olykor vulgáris kifejezéseket is mondtak.

Onomasziológiai módszerrel dolgoztam, tehát az adott szavakra nem közvetlenül kérdeztem rá, pl. *Hogyan nevezik a kézműves asztalát?* Ebben az esetben a fiatalok tanácstalanok voltak, míg az idősebbek – várakozásaimnak megfelelően – a cs. *ponk* ‘asztal’ < baj. *ponk* (úfn. *Bank*) kifejezéssel válaszoltak. Szemasziológiai módszert, tehát közvetlen rákérdezést a poliszémikus szavak esetében alkalmaztam, pl. *Mi az a štých?* Egyes reszpondensek azt mondták, hogy ‘öltés’. Mások állították, hogy ‘ütés a kártyában’. Némelyek ismerték a *nechat ve štychu* frázist (a német *im Stich lassen* ‘bajban hagyni’ alapján). A *štých* szót ‘bűz’ értelemben csupán egyetlen hölgy használta. Érdekes, hogy a magyar nyelv a *stich* szóval együtt szintén átvette annak ‘kellemetlen szag, íz’ jelentését a korai úfn., ill. kfn. *stich* kifejezésből.

Megállapítottam, hogy a mai cseh nyelv szókincsében szilárd helye van azoknak a szavaknak, melyeket mindhárom generáció képviselői használnak, pl. cs. *policijnt* ‘rendőr’ < úfn. *Polizei* ‘rendőrség’. Azok a szavak, melyeket elsősorban a középső és az idősebb generáció használ, általában nem tartoznak a cseh nyelv szókincsének centrumába, pl. cs. *kaput* ‘tönkrement’ < úfn. *kaputt*. Azokat a jövevényszavakat, melyeket csupán az idős generáció használ, idővel kiszorítják a velük ekvivalens belső keletkezésű szavak, pl. a cs. *flinta* < úfn. *Flinte* kifejezést a cs. *puška* ‘puska’. Azok a germanizmusok, melyeket már az idős generáció sem használ, a cseh nyelv szókincsének perifériáján a kihalás felé tartanak. Ezeket a szavakat a fiatal generáció általában még csak nem is hallotta, pl. cs. *sesle* ‘szék’ < úfn. *Sessel*.

3. Új eredmények

A korpuszelemzés és a szociolingvisztikai kutatás eredményei alapján a mai cseh nyelv szókincsében a következő, germanizmusokat érintő folyamatokat lehet megállapítani:

3.1 Angol és német jövevényszavak konkurálása

Bizonyos esetekben az új angol jövevényszavak konkurálnak a cseh nyelvbe korábban átvett német szavakkal, pl. a cs. *tým* ‘csapat’ < ang. *team* manapság frekvenciátalabb, mint a cs. *mančaft* ‘ua.’ < úfn. *Mannschaft*. Egyéb konkuráló kifejezések a sport területéről a cs. *skórovat* ‘gólt lő’ < ang. *to score* és a cs. *treftit* ‘ua.’ < kfn. *treffen* (úfn. *treffen*). A cs. *helpnout* ‘segít’ < úfn. *helfen* mellett a fiatal csehek nyelvében megjelent a cs. *helpnout* ‘ua.’ < ang. *to help* új angol jövevényszó. A cs. *kšeft* ‘üzlet’ és a cs. *byznys* ‘ua.’ < ang. *business* kifejezések bizonyos esetekben szinonimikusan használatosak.

A régies *šenkýř* ‘csapos’ < *šenk* < korai úfn. *schenk* (úfn. *Schenk*) helyett ma a városokban a divatos *barman* < ang. *barman* szót használják. Fiatal nők ma már gyakrabban mondják az angol *make-up* szót, mint a cs. *šminka* ‘smink’ < úfn. *Schminke* kifejezést.

3.2 Lexikális germanizmusok stilisztikai rétegződése

A jövevényszavak különböző funkcionális-stilisztikai és pragmatikai értékeket szereznek és a belső keletkezésű szavakkal együtt tagozódnak be a cseh nyelv különböző stilisztikai rétegeibe.¹⁴

A cseh irodalmi nyelv nagy számú, általában a régebbi német nyelvből átvett, a csehbe teljesen integrálódott, neutrális kifejezést tartalmaz, pl. cs. *chvíle* ‘pillanat’ < ófn. *(h)wila* (úfn. *Weile*). Jó néhány germanizmus a dialektusokban él, pl. cs. *kšír* ‘lószerszám’ < baj. *kšīr*, *kšīw* (úfn. *Geschirr*).¹⁵ Egyes német jövevényszavak a cseh köznyelvre jellemzőek, pl. cs. *koukat* (*se*) ‘néz’ < korai úfn. *kucken*, *gucken*.

A szleng különböző fajtái szintén gazdagok a germanizmusokban, pl. egyes vasutasok a cs. *ajzboňák*, *ajziboňák* < baj. *āizpōn* (úfn. *Eisenbahn* ‘vasút’) elnevezéssel illetik magukat. A brünni argó számos szava származik a német nyelvből, pl. cs. *šmirgl* ‘villamos’ < úfn. *Schmirgel* ‘smirgli, dörzspapír’.

Időbeli szempontból két jelölt réteg különböztethető meg: régies és új szavak. Az archaikus cs. *kšaft* ‘végrendelet’ < ném. nyj. *kšaft*, kfn. *geschäft*, *gescheft(e)* (úfn. *Geschäft*) helyett ma a *poslední vůle* ‘végakarát’ szóösszetétel, ill. a *zavěť* és a *testament* kifejezések használatosak. Idegen eredetű neologizmusok ma elsősorban az angol nyelvből származnak. A németből a csehbe újonnan átvett szó pl. a *müsli* ‘müzli’ < úfn. *Müsli*.

¹⁴ Vö. Filipec, J. – Čermák, F.: *Česká lexikologie*. Academia, Praha 1985, 127.

¹⁵ Kloferová, S.: O názvech německého původu v české nářeční zemědělské terminologii. *Naše řeč* 77, 1994, 183.

A cseh germanizmusok nagy része érzelmileg színezett. Az expresszív kifejezések pozitív és negatív érzelmi töltet alapján differenciálódnak. Érzelmileg pozitívan színezett germanizmus pl. a cs. *šlofik* ‘szunyóka’ < † *šlof* < ném. nyj. *šlof, šlōf* (úfn. *Schlaf* ‘alvás’). Az érzelmileg negatívan színezett szavak közé tartoznak a pejoratív kifejezések, pl. cs. *špicl* ‘spicli, besúgó’ < úfn. *Spitzel*, és a vulgarizmusok, pl. cs. *parchant, panchart* ‘fattyú’ < kfn. *banchart* (úfn. *Bankert*).

3.3 Változások a szavak érzelmi színezetében

Egykori expresszív kifejezések, mint a cs. *barák* ‘ház’ és a cs. *policajt* ‘rendőr’ a mai cseh nyelvben neutrális szavakként működnek. Ezzel szemben a feketék megnevezésére használt eredetileg neutrális *negr* ‘néger’ < úfn. *Neger* < fr. *nègre* < sp., ill. port. *negro* < lat. *niger* szó ma pejoratív színezetet nyer.

3.4 Régies szavak fennmaradása

Egyes kifejezések a cseh nyelv lexikális rendszerének a perifériáján még azért nem haltak ki, mert egy gyakran használt mondatban (pl. *na každém šprochu pravdy trochu* ‘minden pletykában van egy kis igazság’), frazémában vagy állandósult szókapcsolatban szerepelnek.¹⁶ Szociolingvisztikai kutatásaim során megállapítottam, hogy a cs. *flinta* ‘puska’ és a cs. *špacír* ‘séta’ szavakat csupán az idősebb emberek használják, de a *hodit flintu do žita* ‘felad valamit’ és *pustit pusu na špacír* ‘szabadjára engedi a száját’ frazémák frekvenciáit. A cs. *šiml* < úfn. *Schimmel* ‘fehér ló’ jelentésben és a cs. *varta* < kfn. *warte* (úfn. *Warte*)

¹⁶ Vö. Bělič, J.: Poznámky o postavení německých přejatých slov v dnešní češtině. In: *Slawisch-deutsche Wechselbeziehungen in Sprache, Literatur und Kultur. Hans Holm Bielfeldt zum 60. Geburtstag*. Eds. W. Krauss – Z. Stieber – J. Bělič – V. I. Borkovskij. Akademie-Verlag, Berlin 1969, 12.

‘őrzőjára, (elsősorban katonai) őrség’ értelemben archaikusak, az *úředni šiml* ‘bürokrácia’ és a *ztracená varta* ‘félreeső hely’ szóösszetételek azonban gyakoriak.

További germanizmusok, melyek elsődleges jelentésükben régiesek, fennmaradnak átvitt értelemben a szlengben és az argóban. A cs. *loch* < kfn. *loch* (úfn. *Loch*) szót ‘lyuk’ értelemben már nem használják, de az argóban továbbél mint ‘börtön’. A cs. *bordel* < ném. *Bordell* < ófr. *bordel* ma gyakrabban fordul elő a ‘rendtelenség’ mint a ‘bordélyház’ jelentésben. A cs. történelmi *kanonýr* < úfn. *Kanonier* < fr. *canonnier* kifejezés a tüzér helyett a mai sportszlengben olyan játékost, elsősorban csatárt jelent, aki a mérkőzéseken sok gólt lő. A cs. *flamendr* < úfn. † *Flamänder* szó a flamandokon kívül olyan embereket is jelölhet, akik szívesen mulatoznak.

3.5 Szavak kihalása

Egyéb régies szavak hasonló konzerváló környezet nélkül előbb-utóbb valószínűleg el fognak tűnni a cseh nyelvből, pl. cs. *firhaňk(a)* ‘függöny’ < baj. *fīrhong*, korai úfn. *fīrhang* (úfn. *Vorhang*), cs. *kumpanie* ‘katonai egység’, ‘társaság’ < úfn. *Kompanie, Kompagnie* < ol. *compagnia*, ill. fr. *compagnie* < klat. *compagn(i)a*, cs. *šporhert, špolhert* ‘tűzhely’ < baj. *šporhert*, ill. ausztriai ném. *Sparherd*.

Nemzeteink – csehek, szlovákok és magyarok – az Európai Unió tagjaiként nemrég csatlakoztak a schengeni térséghez, megszüntették határaikat államaik között, s ezzel lehetőséget nyitottak a munkaerő szabad áramlásának. Ennek következtében a közeljövőben várható az interetnikus és interlingvális kontaktusok ismételt felerősödése és újabb kölcsönös szóátvételek a közép-európai térségben.

4. A témában végzett publikációs tevékenység

Tölgyesi T.: Német katonai terminológia a cseh, a szlovák és a magyar nyelvben. In: *Tavaszi Szél 2007*. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest 2007, 175-179.

A szerző cikkével és előadásával a Pro Patria et Scientia országos tudományos versenyen második helyezést ért el. Témavezetője, Antonín Vašek professzor úr külön kitüntető oklevelet kapott a szakmai kuratóriumtól, melyet akadémikusok és egyetemi tanárok képeztek.

Tölgyesi T.: Příspěvek k funkční stratifikaci germanismů v dnešní češtině /Germanizmusok funkcionális stratifikációja a mai cseh nyelvben/. In: *Funkce – Funkčnost – Funkcionalismus* /Funkció – Funkcionalitás – Funkcionalizmus/. Ed. V. P. Polách. Univerzita Palackého, Olomouc 2007, 247-249.

Tölgyesi T.: A nyelvművelés helyzete Csehországban. In: *Európai nyelvművelés. Az európai nyelvi kultúra múltja, jelene és jövője*. Eds. Balázs G. – Dede É. Inter Kht. – PRAE.HU, Budapest 2008, 51-61.

Tölgyesi T.: Ke germanismům v nespisovné češtině /Germanizmusok a nem irodalmi cseh nyelvben/. In: *Svět za slovy a jejich tvary, svět za spojením slov* /Világ a szavak és a szóösszetételek mögött/. Ed. V. P. Polách. Univerzita Palackého, Olomouc 2008, 203-206.

Tölgyesi T.: A cseh, a szlovák és a magyar nyelvbe a latinból, ill. görögből német közvetítéssel átvett vallási terminológia. In: *Tavaszi Szél 2008*. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest 2008, 129-133.

Tölgyesi T.: Lexikální germanismy v dnešní mluvené češtině na základě dat z korpusu ORAL2006 /Lexikális germanizmusok a mai beszélt cseh nyelvben az ORAL2006 korpusz adatai alapján/. In: *Čeština v mluveném korpusu* /Cseh nyelv a beszélt nyelvi korpuszban/. Eds. M. Kopřivová – M. Waclawičová. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2008, 243-248.

Tölgyesi T.: K lexikálním germanizmům v češtině z hlediska kontaktné lingvistiky /Lexikális germanizmusok a cseh nyelvben a kontaktlingvisztika szemszögéből/. In: *Varia* XV. Ed. S. Ondrejovič. Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV, Bratislava 2008, 601-605.

Tölgyesi T.: Ke vzťahu mezi hláskovou podobou a citovou zbarveností lexikálních germanismů v češtině /A cseh nyelvben található lexikális germanizmusok hangalakja és érzelmi színezete közötti kapcsolat/. In: *Jazyková interakce a jazykové rozhraní a strategie „cutting-edge”* /Nyelvi interakció, nyelvi határ és a „cutting-edge” stratégia/. Ed. V. P. Polách. Univerzita Palackého, Olomouc 2008, 259-262.

Tölgyesi T.: *Das Kasussystem im Deutschen und Tschechischen. Eine sprachhistorische Untersuchung* /A német és a cseh esetrendszer. Nyelvtörténeti kutatás/. Verlag Dr. Müller, Saarbrücken 2009.

Tölgyesi T.: A cseh helyesírási rendszer története és mai állapota. In: *Európai íráskultúra. Az európai helyesírások múltja, jelene, jövője*. Eds. Balázs G. – Dede É. Inter Kht. – PRAE.HU, Budapest 2009, 53-60.

Rövidítések és jelek

Nyelvek és nyelvjárások rövidítései

ang.	angol	ném.	német
baj.	bajor	ófn.	ófelnémet
cs.	cseh	ófr.	ófrancia
fr.	francia	ol.	olasz
kfn.	középfelnémet	port.	portugál
klat.	középlatin	sp.	spanyol
lat.	latin	szlk.	szlovák
magy.	magyar	úfn.	újfelnémet

Egyéb rövidítések

dim.	diminutívum	pl.	például
ill.	illetve	ua.	ugyanaz
nyj.	nyelvjárási	vs.	versus

Jelek

<	két szó között azt jelenti, hogy az első a másodiktól származik
†	archaikus